

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Univerzita Karlova

Ústav anglického jazyka a didaktiky

Bc. Tomáš Novotný, General extenders in English and in Czech / Neurčité dovětky v angličtině a v češtině. Magisterská diplomová práce (vedoucí práce: doc. PhDr. Markéta Malá, Ph.D.) Ústav anglického jazyka a didaktiky, FF UK Praha, zří 2018.

Posudek oponenta.

Práce Tomáše Novotného je korpusová studie anglických a českých víceslovných vágních výrazů, které různým způsobem usměrňují a komentují sdělení, na která se váží (*and all that, and stuff like that, or something/anything/everything; nebo něco/něco takovýho, a tak*). V anglické literatuře se označují jako general extenders, pro češtinu zvolil autor výraz neurčité dovětky. Cílem studie bylo prozkoumat formální a funkční typy anglických a českých dovětek v neformálním spontánním dialogu. Autor vychází z relativně bohaté literatury v angličtině a v teoretické části zevrubně popisuje různé aspekty dovětek, které autoři zmiňují: jejich pragmatické využití, distribuci a formální variabilitu a třídění na obecné a specifické a především jejich význam (objektivní, subjektivní a intersubjektivní) a funkce (propoziční, expresivní, postojová, disclaiming, „distancovací“, a zdvořilostní). Zmínka o neurčitých dovětkách v češtině ukazuje, že toto téma je zde až na výjimky (Tárnyiková) opomíjeno.

Prezentaci výsledků výzkumu předchází popis materiálu a metod. Autor užívá Spoken BNC2014 a ORAL2013 a přejímá extrakční metodu „collocational frames“ (v textu označována také jako collocational frameworks) využívající fakt, že dovětky jsou z větší části uvozeny předložkami *and/or, a/nebo*. Pomocí této metody autor získal z textů 188 anglických a 132 českých výskytů neurčitých dovětek a shromáždil tak dosud nejobsáhlejší seznam těchto jednotek. Nicméně hlavním cílem nebylo vytvořit jejich vyčerpávající soubor (extrakční metoda to ani neumožňuje), nýbrž prozkoumat funkce dovětek (zejm. komunikativní) ve spontánních projevech a katalogizovat podobnosti a odlišnosti mezi oběma jazyky. Významným počinem je především popsání českých dovětek, v české literatuře přehlížených, a studie ukázala, že jejich funkční potenciál je velmi podobný jako u anglických dovětek.

Celkový dojem ze studie je velmi příznivý. Práce je po všech stránkách výborně zvládnuta a je napsána dobrou angličtinou z lexikálního, gramatického i stylistického hlediska. Autor je s problematikou zevrubně obeznámen (zabýval se dovětky, ovšem z jiného úhlu, už v bakalářské práci a vyšel mu na toto téma článek v ČMF). Metodologie je adekvátní a výsledky studie přinášejí pro angličtinu a hlavně pro češtinu nové poznatky (inventář a funkční a formální popis dovětek). Přesto nebo právě proto (slovy Brian Clegga (2016) „being pedantic tends to go hand in hand with science“) bych upozornil na některé formální nedostatky:

- v obsahu by měly být uvedeny i položky List of abbreviations, List of tables a List of figures
- abecední řazení v References je podle české abecedy, mělo by být přirozeně podle anglické (srov. Channell, Cheshire po H)
- v References bych uvedl Joan Cutting, Vague Language Explored jako samostatnou publikaci, ne jen jako zdroj jiné studie (Evison et al.), a přihlédl bych asi i k další studii v této kolektivní monografii: Cotterill, 2007. Obecně by v References měly být zahrnuty také publikace uvedené v poznámkách, např. Jucker, Andreas, and Irma Taavitsainen. 2013 (pozn. 25), stejně jako není na místě neuvádět v bibliografii prameny zmíněné v textu (a poznámce),

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav anglického jazyka a didaktiky

mám na mysli Pichler a Levey (s. 16, 32), Erman (s. 16, 17, 18). Naopak jsou v References čtyři publikace Hirschové, o nichž v textu nenajdeme ani jednu zmínku. Totéž, jak se zdá, platí o studii Ball a Ariel a studii Edigerové.

Další poznámky jsou míněny do diskuse:

s. 16: gramatikalizace – na rozdíl od Overstreetové a Cheshirové si nemyslím, že z definice Hoppera & Traugottové (2003: 18) vyplývá, že v případě neurčitých dovětek dochází ke gramatikalizaci – k formálním a syntaktickým změnám ano, ale nevidím gramatickou funkci, kterou by tyto jednotky plnily. Tyto změny bych spíše chápal jako součást procesu frazeologizace (idiomatizace), ale nedovedu si představit gramatickou funkci, kterou by dovětek mohl mít (ať už v plné či rekatégorizované a/nebo oslabené podobě). Funkce, které s neurčitými dovětky autor v práci spojuje (expressive and interpersonal), rozhodně gramatické nejsou.

s. 25: intenzifikace: [18] *Her dad's kind of very well brought up. He went to Oxford and everything.* In [18], the speaker, in using the intensifying function of *and everything*, marks the previous utterance (*He went to Oxford*) as something remarkable, or extreme at a given scale of 'where one can get education'. V čem přesně spočívá intenzifikace? Extrém na škále vzdělávacích zařízení vyjadřuje už slovo Oxford (one of the best universities), ale co ... and everything? Spíš se mi zdá, že dovětek implikuje, že Oxford je jen jedním z více ukazatelů „of being very well brought up“ (podobně příklady na s. 51).

s. 29 (a 58 ad.): *or what?* se liší od ostatních neurčitých dovětek otázkovou formou. Zjevně jde o jiný typ kompletace promluvy a řekl bych, že se blíží tázacímu dovětku (tomu odpovídá i možnost parafráze pomocí question tags). Tak či onak nic „neurčitého“ na tomto typu nevidím.

s. 45: 4.2.2.2.3. Expressive nouns used non-evaluatively – je možné oddělit expresivitu od hodnocení? Mělo by smysl užít expresivní výraz ke sdělení neutrálního (nezáporného a nekladného) obsahu?

Nakonec by mě zajímalo, zda se diplomant domnívá, že tázací dovětky se vyskytují pouze či především v (spontánním) mluveném jazyce. Není možné, že se vyskytují např. také v psaných akademických textech? Jak by v takovém případě mohly vypadat a jakou by měly funkci?

Závěr: Diplomovou práci Tomáše Novotného považuji za mimořádně zdařilou. Autor v ní ukázal svou lingvistickou erudici, schopnost samostatné výzkumné práce i to, že si osvojil akademický diskurs a zvyklosti s ním spojené. Doporučuji jeho práci k obhajobě a předběžně navrhuji hodnocení „výborný“.

prof. PhDr. Aleš Klégr

V Praze dne 30. 8. 2018